

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallintovaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 74/2026 vp): Asia on saapunut työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava hallintovaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- erityisasiantuntija Nea Brandt, työ- ja elinkeinoministeriö
- erityisasiantuntija Laura Ruuskanen, työ- ja elinkeinoministeriö
- erityisasiantuntija Anni Valovirta, yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto
- lakimies Taisto Aaltonen, KEHA-keskus
- kehittämispäällikkö Johanna Mäki-Opas, Terveysten ja hyvinvoinnin laitos (THL)
- työllisyys- ja elinkeinojohtaja Pia Fraktman, Pietarsaaren seudun työllisyysalue
- vastuualuejohtaja Taru Herranen, Pirkanmaan hyvinvointialue
- erityissuunnittelija Noora Hagman, Espoon kaupunki
- asiakkuuspäällikkö Olga Silver, Espoon kaupunki
- johtava asiantuntija Taneli Kuusiholma, Helsingin kaupunki
- asiakkuuspäällikkö Pekka Kohonen, Vantaan kaupunki
- projektipäällikkö Emma Holsti, Suomen Kuntaliitto

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- opetus- ja kulttuuriministeriö
- Maahanmuuttovirasto
- Eteläisen Keski-Suomen työllisyysalue
- Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- STTK ry
- Akava ry
- Elinkeinoelämän keskusliitto ry
- Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT
- Suomen Yrittäjät ry
- Sivistysala ry

Valiokunnan lausunto TyVL 6/2026 vp

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavan kotoutumisen edistämisestä annettua lakia (kotoutumislaki), vapaasta sivistystyöstä annettua lakia, työvoimapalveluiden järjestämisestä annettua lakia, työttömyysturvalakia, valtakunnallisista opinto-, koulutus- ja tutkintorekistereistä annettua lakia, oppivelvollisuuslakia ja kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia.

Esityksen tavoitteena on uudistaa kotoutumispalveluja siten, että kotoutuminen perustuu jatkossa aiempaa vahvemmin kielen oppimiseen, työntekoon ja suomalaiseen yhteiskuntaan perehtymiseen sekä kotoutujan oman vastuun korostamiseen. Lisäksi palvelujärjestelmää pyritään selkeyttämään ja hallinnollista taakkaa vähentämään.

Esityksen tavoitteena on lisäksi toteuttaa kotoutumisen edistämisen rahoitukseen kohdistettavat säästöt. Näitä ovat hallitusohjelman mukainen 15 miljoonan euron säästötavoite, keväällä 2024 julkisen talouden suunnitelmassa sovittu 1,8 miljoonan euron säästö vuodesta 2027 alkaen alentamalla 18 vuotta täyttäneestä henkilöstä maksettavaa laskennallista korvausta sekä syksyn 2025 budjettiriihessä päätetty 30 miljoonan euron säästö.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta kannattaa esityksen tavoitteita ja pitää tärkeänä, että maahan muuttaneiden henkilöiden nopeaa kiinnittymistä työelämään ja yhteiskuntaan pyritään vahvistamaan. Kotoutumispalveluilla on perusteltua pyrkiä antamaan siihen osallistuville henkilöille valmiudet päästä työmarkkinoille ja pysyä työssä. Palveluja on tärkeä kehittää ja erityisesti niiden vaikuttavuuden parantamiseen tulee panostaa. Valiokunta tähdentää, että kotoutumispolitiikkaa tulee tarkastella osana laajempaa osaavan työvoiman saatavuuden ja Suomen kilpailukyvyyn kokonaisuutta.

Kotoutumisen tavoitteet

Esityksen mukaan kotoutumislaissa määritellään jatkossa selkeämmin kokonaisuutena kotoutumisen yleiset tavoitteet, yksilöllisen kotoutumissuunnitelman tavoitteet sekä kotoutumiskoulutuksen tavoitteet. Tavoitteissa huomioidaan vahvemmin maahanmuuttajan oma vastuu kotoutumisestaan ja velvollisuus kotoutumisensa edistämiseen. Kotoutumisen tavoitteeksi asetetaan selkeämmin työllistyminen, suomen tai ruotsin kielen oppiminen ja suomalaiseen yhteiskuntaan perehtyminen.

Valiokunta pitää kotoutujan oman vastuun korostamista ja velvoittavuuden lisäämistä perusteltuna. Samalla on kuitenkin tärkeä muistaa, että toimivat palvelut ovat kotoutumisen osalta keskeisessä asemassa. Velvoittavuuden lisäämisen ohella on tärkeä huomioida, että kotoutujilla on myös oltava tosiasialliset mahdollisuudet täyttää heille asetetut velvoitteet.

Kotoutumista ja kielitaitoa edistävien koulutusten uudistaminen

Kotoutumista ja kielitaitoa edistävien koulutusten kokonaisuutta ja järjestämisvastuuta muutetaan siten, että työnhakijoina olevien kotoutuja-asiakkaiden kotoutumiskoulutuksen ja lukutaitokoulutuksen järjestämisvastuu on jatkossa kuntien työvoimaviranomaisilla

Valiokunnan lausunto TyVL 6/2026 vp

työvoimakoulutuksena. Muutoksilla pyritään esityksen mukaan yksinkertaistamaan ja selkeyttämään kotoutumista ja kielitaitoa edistävien koulutusten kokonaisuutta ja kokoamaan rahoitus yhteen kanavaan.

Kotoutumiskoulutuksen tavoitetaso on toimiva peruskielitaito, joka vastaa eurooppalaisten kielten viitekehyksen taitotasoasteikon kansallisen sovelluksen tasoa B1.1. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan työvoimakoulutuksena toteutetuissa kotoutumiskoulutuksissa vuosina 2022 ja 2023 taitotason B1.1 tai sitä korkeamman taitotason saavutti 32 prosenttia kaikista kotoutumiskoulutuksen loppuun suorittaneista. Kotoutumiskoulutuksessa saavutetut kielitaidon tasot vaihtelevat merkittävästi riippuen siitä, millaisia opiskelijoita kotoutumiskoulutuksen ryhmissä on. Esimerkiksi korkeakoulutettujen omissa kotoutumiskoulutuksen ryhmissä pääkaupunkiseudulla vuonna 2024 opiskelleista 89 prosenttia saavutti vähintään tason B1.1.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta toteaa, että kielen oppiminen on keskeinen kotoutumisen edellytys. Valiokunta korostaa, että kielikoulutuksen laatu, riittävyys ja saavutettavuus tulee varmistaa. Mikäli hallitusohjelman mukaisesti ruotsiksi kotoutuvien määrää halutaan lisätä, edellyttää se ruotsinkielisen koulutuksen ja muiden palveluiden riittävää saatavuutta. Valiokunta painottaa lisäksi, että lukutaitokoulutus on tärkeässä asemassa työntekijän työmarkkinavalmiuksien kannalta. Ilman riittävää lukutaitopohjaa työmahdollisuudet Suomessa ovat lähes olemattomat.

Muutokset rahoitukseen

Esityksellä toteutetaan pysyviä kotoutumispalveluiden säästöjä yhteensä 46,8 miljoonan euron verran vuoden 2027 tasossa. Säästöistä 37,873 miljoonaa euroa otetaan työ- ja elinkeinoministeriön momentilta 32.50.30 (Valtion korvaukset kotoutumisen edistämisestä), 6,927 miljoonaa euroa opetus- ja kulttuuriministeriön momentilta 29.10.31 (Valtionosuus- ja avustus vapaan sivistystyön oppilaitosten käyttökustannuksiin) ja 2 miljoonaa euroa valtiovarainministeriön momentilta 28.90.30 (Valtionosuus kunnille peruspalvelujen järjestämiseen).

Edellä mainittujen säästöjen lisäksi esityksestä aiheutuu momenttien välisiä määrärahasiirtoja yhteensä 33,386 miljoonan euron edestä. Näistä 28,213 miljoonaa euroa siirretään kuntien peruspalveluiden valtionosuuteen (28.90.30) kotoutumiskoulutuksen ja lukutaitokoulutuksen järjestämiseen, 2,9 miljoonaa euroa hyvinvointialueiden yleiskatteiseen valtionrahoitukseen (28.89.31) täydentävän ja ehkäisevän toimeentulon maksamiseen ja ihmiskaupan uhreille tarjottavien tukitoimien ja palveluiden kustannusten korvaamiseen ja 2,273 miljoonaa euroa vapaan sivistystyön oppilaitosten käyttökustannuksiin (29.10.31) siirtymääjäksi vuosille 2027 ja 2028. Siirrot tehdään pääosin työ- ja elinkeinoministeriön momentilta 32.50.30. Siirtojen tarkoituksena on tehostaa järjestelmää kokoamalla kotoutumispalveluiden ja erityisesti kotoutumiskoulutuksen rahoitus pääosin yhteen kanavaan.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta toteaa, että esitykseen sisältyvät rahoitusmuutokset ja säästöt voivat vaikuttaa merkittävästi kotoutumispalvelujen toteuttamiseen. Kuntien vastuun kasvaessa on tärkeää, että niillä on riittävät resurssit tehtäviensä hoitamiseen. Muutoin riskinä on palvelujen laadun heikkeneminen ja alueellisten erojen kasvu. Kotoutumisen alkuvaiheen palvelut ovat

Valiokunnan lausunto TyVL 6/2026 vp

erityisen kriittisiä. Riittämätön panostus alkuvaiheessa voi johtaa pidempikestoisiin ongelmiin työllistymisessä ja yhteiskuntaan kiinnittymisessä, jolloin lyhyen aikavälin säästöt voivat pitkällä aikavälillä lisätä kustannuksia.

Valiokunta kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että lukutaitokoulutuksen siirtäminen työvoimakoulutukseksi tuo työllisyyspalveluille asiakkaita henkilöitä, jotka nyt ovat työvoiman ulkopuolella. Heistä osalla ei välttämättä vielä ole edellytyksiä työllistyä avoimille työmarkkinoille. Asiakkuus tuo mukanaan hallinnollista työtä työllisyyspalveluille.

Palvelut ja tukitoimet ihmiskaupan uhreille

Täydentävästä toimeentulotuesta ja ehkäisevästä toimeentulotuesta aiheutuneiden kustannusten, vastaanottoon varautumisen kustannusten sekä ihmiskaupan uhrille annetuista palveluista ja tukitoimista aiheutuneiden kustannusten korvaamisesta luovutaan. Täydentävästä ja ehkäisevästä toimeentulotuesta aiheutuneiden kustannusten sekä ihmiskaupan uhrille annetuista palveluista ja tukitoimista aiheutuneiden kustannusten korvaamisesta luopuminen ei esityksen mukaan tuota säästöä, koska niiden osalta rahoitus siirretään hyvinvointialueille. Säästöä syntyy kuitenkin esityksen mukaan hallinnollisen työn vähenemisestä.

Esityksen mukaan ihmiskaupan uhrille annetuista palveluista ja tukitoimista aiheutuvien kustannusten korvaamisesta luopumisella erikseen korvattavina kustannuksina ei ole vaikutusta hyvinvointialueen velvollisuuteen järjestää toimenpiteitä ja palveluita ihmiskaupan uhreille. Ihmiskaupan uhrien auttamistoimien järjestämisestä säädetään kansainvälistä suojelua hakevan vastaanottamisesta ja ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta annetun lain (746/2011) 38 b §:ssä. Lisäksi sosiaalihuoltolain (1301/2014) 11 §:n mukaan sosiaalipalveluja on järjestettävä hyväksikäytöstä ja kaltoinkohtelusta aiheutuvaan tuen tarpeeseen. Ihmiskaupan uhrien palveluista tai toimenpiteistä ei ole nykyisinkään säädetty kotoutumislaisissa, vaan kotoutumislaisissa säädetään vain kyseisten palveluiden ja toimenpiteiden kustannusten korvaamisesta. Kotoutumislain mukaisen korvauksen siirtämisellä hyvinvointialueiden yleiskatteiseen rahoitukseen ei esityksen mukaan ole vaikutusta palveluiden järjestämisvastuuseen, vaan hyvinvointialueet järjestävät jatkossakin palvelut henkilöiden tarpeen mukaisesti edellä mainitun lainsäädännön perusteella.

Perusopetuksen tukemisen yläikäraja

Esityksen mukaan kotoutumislain mukaista työttömyysetuudella omaehtoisina opintoina tuettavaa aikuisten perusopetusta voidaan jatkossa tukea alle 40-vuotiaan tai perustellusta syystä tätä vanhemman kotoutuja-asiakkaan osalta. Tukemisen yläikärajan tavoitteena on se, että aikuisten perusopetukseen ohjautuu jatkossa pääasiassa nuoria kotoutuja-asiakkaita, joille perusopetuksen suorittaminen ja opiskelunvalmiuksien parantaminen on työvoimapolitiittisesti perusteltua toisen ja korkea-asteen opintojen suorittamisen ja tulevan työuran kannalta. Tavoitteena on, että 40-vuotiaat ja tätä vanhemmat ohjattaisiin pääsääntöisesti työvoimakoulutuksena järjestettävään kotoutumiskoulutukseen tai tarvittaessa lukutaitokoulutukseen, mikä on esityksen mukaan työvoimapolitiittisesti perustellumpaa.

Valiokunnan lausunto TyVL 6/2026 vp

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa kiinnitettiin huomiota siihen, että ehdotus koskee vain hyvin rajattua määrää kotoutujia, ja kyseenalaistettiin, onko asia taloudellisesti siinä määrin merkittävä, että perusopetuksen rajaamista tältä kohderyhmältä voidaan pitää perusteltuna. Valiokunta toteaa, että esityksen mukaan sillä ei rajata henkilön oikeutta osallistua aikuisten perusopetukseen, vaan kyse on ainoastaan työttömyysetuudella tukemisesta kotoutumislain nojalla. Kotoutuja-asiakas, joka on täyttänyt 40 vuotta, voi jatkossakin opiskella aikuisten perusopetuksessa esimerkiksi opintotuella tai muulla toimeentulolla, jonka lisäksi työvoimaviranomainen voi perustellusta syystä poiketa kotoutuja-asiakkaan aikuisten perusopetuksen työttömyysetuudella tukemisen 40 vuoden yläikärajasta. Lisäksi aikuisten perusopetuksen tukeminen työttömyysetuudella omaehtoisina opintoina yli 25-vuotiaille maahanmuuttajille on edelleen mahdollista työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain nojalla.

Muuta

Maahanmuutto Suomeen on ollut kasvussa koko 2000-luvun ajan. Vuonna 2007 Maahanmuuttovirasto vastaanotti yhteensä reilut 19 000 ensimmäistä oleskelulupahakemusta, vuonna 2017 niiden määrä oli yli 26 000 ja vuonna 2025 lähes 50 000. Ennätysvuonna 2024 ensimmäisiä oleskelulupahakemuksia jätettiin yli 54 000. Suomeen suuntautuvan maahanmuuton kasvu on ollut erityisen voimakasta koronapandemian jälkeisinä vuosina. Erityisesti työn tai opiskelun perusteella Suomeen muuttavien sekä heidän perheenjäsentensä määrä on kasvanut merkittävästi.

Opiskelijoiden ensimmäisten oleskelulupahakemusten määrä lähti selvään kasvuun lakimuutosten jälkeen vuonna 2022. Suomen houkuttelevuutta kansainvälisten opiskelijoiden keskuudessa ovat valiokunnan saaman selvityksen mukaan lisänneet muun muassa laaja työnteko-oikeus, opintojen edullisuus sekä mahdollisuus perheenyhdistämiseen. Opiskelijoiden perheenjäsenille myönnettyjen ensimmäisten oleskelulupien määrä on ollut selvässä kasvussa vuodesta 2022 lähtien. Hallitus on loppuvuodesta 2025 linjannut keinoista puuttua ulkomaalaisten opiskelijoiden lupien ja toimeentulon haasteisiin ja lakimuutosten valmistelu on käynnistynyt työ- ja elinkeinoministeriössä alkuvuodesta 2026.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta esittää,

että hallintovaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Valiokunnan lausunto TyVL 6/2026 vp

Helsingissä 13.5.2026

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Arto Satonen kok
varapuheenjohtaja Lauri Lyly sd
jäsen Miko Bergbom ps
jäsen Fatim Diarra vihr
jäsen Tuomas Kettunen kesk
jäsen Minja Koskela vas
jäsen Mikko Lundén ps
jäsen Niina Malm sd
jäsen Olga Oinas-Panuma kesk
jäsen Karoliina Partanen kok
jäsen Jorma Piisinen ps
jäsen Piritta Rantanen sd
jäsen Anne Rintamäki ps
jäsen Tere Sammallahti kok
jäsen Timo Suhonen sd
varajäsen Terhi Koulumies kok
varajäsen Mia Laiho kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

istuntoasiainneuvos Miika Suves

Valiokunnan lausunto TyVL 6/2026 vp Eriävä mielipide

Eriävä mielipide 1

Perustelut

Hallituksen esityksellä HE 74/2026 kotoutumista ja kielitaitoa edistävien koulutusten kokonaisuutta uudistettaisiin. Uudistuksen seurauksena opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla toimiva vapaan sivistystyön kotoutuskoulutuksen ja lukutaitokoulutuksen ohjaus- ja valtionosuusjärjestelmä purettaisiin lähes kokonaisuudessaan. Rahoitus koottaisiin yhteen kanavaan kunnan peruspalveluiden valtionrahoitukseen. Jatkossa myös lukutaitokoulutuksen järjestäminen olisi työvoimaviranomaisten vastuulla.

Vaikka esityksen tavoitteet muun muassa maahanmuuttajien työllisyyden ja oman vastuun lisäämisestä ovat kannatettavia ja voi olla tarpeellista selkeyttää ja koota kotoutumisen rahoitusta, työelämälähtöisyyden lisääminen ei saa tarkoittaa, että kotoutumisen koulutuksellinen perusta katoaa. Kotoutuminen ei tarkoita vain työllistymistä, vaan muutakin osaamista ja osallisuutta suomalaisessa yhteiskunnassa. Rahoituksen siirtyminen kuntien yleiskatteelliselle momentille ja jälleen uusien vastuiden lisääminen haastaa kuntien ja vasta hiljattain toimintansa aloittaneiden työllisyysalueiden mahdollisuuksia hoitaa lakisääteisiä tehtäviään, jos riittävästä rahoituksesta ei huolehdita työmäärää vastaavasti. Lisääntyvät tehtävät ovat myös pois työllisyysalueiden pääasiallisten tehtävien eli työllistämisen hoitamisesta ja työttömien auttamisesta.

Rahoitusleikkaukset heikentävät kotoutumisen edellytyksiä

Esitykseen sisältyy myös 46,8 miljoonan euron leikkaus kotoutumisen edistämisen rahoitukseen. Kotoutumisen edistämiseen on tehty hallituskauden aikana useita muitakin leikkauksia. Tähän esitykseen sisältyvän ja muiden leikkausten kokonaissuuruus on arviolta noin 124 miljoonaa euroa vuoden 2027 tasolla. Suuruusluokkansa vuoksi leikkaukset vaikeuttavat väistämättä kotoutumisen edistämiseksi tehtävää työtä ja siten kotoutumista.

Asiantuntijakuulemisissa on huomautettu, että kotoutumisesta leikkaaminen voi tuoda säästöjä lyhyellä aikavälillä, mutta lisätä kustannuksia pitkällä tähtäimellä. Katsommekin, että hallituksen kotoutumiseen tekemät leikkaukset eivät tue hallituksen esityksen tavoitteiden saavuttamisessa, vaan päinvastoin vaikeuttavat kielen oppimista, työllistymistä ja ylipäätään kotoutumista Suomeen. Tälläkään hetkellä tarkoituksenmukaisia palveluita ei välttämättä ole tarjolla oikea-aikaisesti, jolloin kotoutumisprosessit eivät ole tehokkaita.

Maahanmuuttajilta pitää edellyttää vastuuta Suomeen kotoutumisessa ja suomalaisen yhteiskunnan pelisääntöjen noudattamisessa, mutta samalla yhteiskunnan on tuettava kotoutumista, kielen oppimista ja työllistymistä. Korostamme, että kotoutujille on oltava riittävästi ja oikea-aikaisesti tarjolla heidän tuentarpeitaan vastaavia palveluita. Muuten riskinä on, että kotoutujia jää palveluiden ulkopuolelle tai he ohjautuvat koulutuksiin, joista ei ole heille tosiasiallisesti hyötyä. Tämä ei ole tehokasta ja vaikuttavaa kotouttamista. Tällöin kotoutujien, erityisesti kaikkein eniten tukea tarvitsevien, velvoitteisiin yltäminen ja tavoitteiden saavuttaminen vaikeutuu. Esimerkiksi lukutaitokoulutusta tarvitsevat ovat heikosti lukevia ja kirjoittavia, jolloin tarvitaan ensisijaisesti perustaitojen vahvistamista ennen kuin työmarkkinoille siirtymistä voidaan tukea. Vaikka esityksessä rajataan kotoutumislain mukainen aikuisten perusopetus omaehtoisina opintoina pääsääntöisesti vain alle 40-vuotiaille, perustaitojen oppimiseen tulisi saada tukea iästään riippumatta.

**Valiokunnan lausunto TyVL 6/2026 vp
Eriävä mielipide 1**

Ihmiskaupan uhrien palvelut on turvattava määrärahasiirrosta huolimatta

Hallituksen esitys sisältää myös kotoutumislain 68 §:n kumoamisen ja määrärahasiirron ihmiskaupan uhreille tarjottavien tukitoimien palveluiden kustannusten korvaamisesta hyvinvointialueiden yleiskatteelliseen rahoitukseen. Vaikka määrärahoja ei leikata pois, asiantuntijakuulemisten perusteella muutos vaarantaa ihmiskaupan uhreille järjestettyjä palveluita. Asiantuntijakuulemisissa on myös tuotu esille, että muutoksen valmistelu on ollut puutteellista, sillä korvaukset ovat olleet keskeinen mekanismi ihmiskaupan uhrien auttamisessa ja Suomen kansainvälisten velvoitteiden täyttämässä. Painotamme, etteivät ihmiskaupan uhrien palvelut saa heiketä muutoksen myötä ja heille on oltava edelleen saatavilla erikoistunutta apua ja tukea.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että hallintovaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 13.5.2026

Lauri Lyly sd
Niina Malm sd
Piritta Rantanen sd
Timo Suhonen sd
Minja Koskela vas
Fatim Diarra vihr

Valiokunnan lausunto TyVL 6/2026 vp
Eriävä mielipide

Eriävä mielipide 2

Perustelut

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi kotoutumisen edistämisestä annettua lakia, vapaasta sivistystyöstä annettua lakia, työvoimapalveluiden järjestämisestä annettua lakia, työttömyysturvalakia, valtakunnallisista opinto-, koulutus- ja tutkintorekistereistä annettua lakia, oppivelvollisuuslakia ja kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia.

Esityksen tavoitteena on uudistaa kotoutumispalvelut vastaamaan pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmaa, jonka mukaan kotoutumispolitiikka perustuu kielen oppimiseen, työntekoon sekä suomalaiseen yhteiskuntaan perehtymiseen ja sen sääntöjen noudattamiseen, on sekä kannustavaa että velvoittavaa ja korostaa myös maahanmuuttajan omaa vastuuta.

Keskusta toteaa, että jälleen kerran hallitus on tuonut esityksen, jossa uudistusten yhteisvaikutuksia ei ole arvioitu riittävästi. Esityksen tavoitteet ovat sinällään oikeansuuntaisia mutta toimenpiteet eivät tue tavoitetta. Uudistus heikentää kotoutumisen vaikuttavuutta, lisää alueellista eriarvoisuutta ja rapauttaa kuntien kykyä edistää työllisyyttä ja elinvoimaa eri puolilla Suomea. Uudistus ei myöskään riittävästi huomioi Suomen alueellista monimuotoisuutta eikä kuntien tosiasiallisia toimintaedellytyksiä.

Kuntien vastuuta lisätään samanaikaisesti, kun niiden rahoitusta leikataan. Yhtälö ei toimi. Kunnat ovat kotoutumisen onnistumisen kannalta keskeisiä toimijoita. Ilman riittäviä ja ennakoitavia resursseja niillä ei ole todellisia edellytyksiä järjestää palveluja. Tämä korostuu erityisesti harvaan asutuilla alueilla ja pienissä kunnissa.

Koska uudistusten yhteisvaikutuksia ei ole arvioitu riittävästi, lisää se riskiä palvelujärjestelmän pirstaloitumisesta sekä asiakkaiden väliinputoamisesta. Erityisen huolestuttavaa on se, että velvoitteita lisätään ilman palveluiden tosiasiallisen saatavuuden varmistamista. Järjestelmän tulisi kannustaa ja tukea, ei ajaa vaikeassa asemassa olevia entistä heikompaan tilanteeseen.

Rahoitusleikkaukset ovat ristiriidassa kotoutumisen tavoitteiden kanssa. Kauniit ja ylevät tavoitteet eivät riitä, jos numerotaulu on niiden kanssa ristiriidassa. On muistettava, että kotoutuminen on pitkäjänteinen prosessi, joka vaatii panostuksia erityisesti alkuvaiheessa. Kotoutumispalvelut, erityisesti kielikoulutus ja työllistymistä tukevat palvelut, ovat investointi, joka maksaa itsensä takaisin.

Lyhytnäköiset säästöt uhkaavat jälleen lisätä kustannuksia pitkällä aikavälillä sekä heikentää työvoiman saatavuutta eri puolilla maata.

Alueellisen yhdenvertaisuuden näkökulmasta esitys sisältää riskejä. Rahoituksen siirtyminen yleiskatteellisempaan malliin voi johtaa siihen, että resurssit eivät kohdennu niille alueille, joissa tarve on suurin. Pienissä kunnissa koulutusten järjestäminen vaikeutuu.

Valiokunnan lausunto TyVL 6/2026 vp
Eriävä mielipide 2

Uudistuksessa ei myöskään riittävästi huomioida työn, yrittäjyyden ja paikallisten työmarkkinoiden merkitystä kotoutumisessa. Erityisesti pk-yrityksillä on ratkaiseva rooli työllistämässä eri puolilla Suomea. Kotoutumisen tulee tukea joustavia, paikallisiin työmarkkinoihin kytkeytyviä ratkaisuja, joissa työnteko, yrittäjyys ja kielen oppiminen voivat edetä rinnakkain.

Kunnille ja työllisyysalueille siirtyvät uudet tehtävät lisäävät hallinnollista kuormaa tilanteessa, jossa aiemmat uudistukset ovat vielä kesken. Ilman riittävää siirtymäaikaa, toimivia tietojärjestelmiä ja lisäresursointia vaarana on, että asiakastyön laatu heikkenee ja kotoutuminen kärsii.

Kotoutumista ei tule tarkastella pelkästään lyhyen aikavälin säästökohteena, vaan osana laajempaa kokonaisuutta, jossa keskeisiä ovat alueiden elinvoima, yrittäjyys, työvoiman saatavuus ja yhteiskunnan eheys. Onnistunut kotoutuminen vahvistaa koko Suomen kestävästä kehitystä.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että hallintovaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 13.5.2026

Olga Oinas-Panuma kesk
Tuomas Kettunen kesk